

Beste Vrienden, opzomeren Nieuwsbrief nr. 5

Het zomerseizoen is anders dan anders. Corona bepaalt nog wel een poosje wat er doorgang kan vinden. Kunst en cultuur hebben flink in moeten leveren en de Erfgoedmonumenten kunnen niet open, hierdoor ligt veel vrijwilligerswerk stil en dat is een gemis. Aan toeristen geen gebrek op Schouwen-Duiveland. Het is mega druk. Fietsen en varen zijn populair. Wees veilig en wijs.

Zierikzee heeft haar schoonheid behouden dankzij de armoede. Er was een tijd dat er geen geld was om panden af te breken en mede hierdoor staat de stad in de top tien van de monumentensteden van Nederland. In Coronatijd wordt veel geklust aan onderhoud binnen en buiten aan (monumentale) panden en in tuinen. Het erfgoed in Schouwen-Duiveland krijgt zo een stevige boost met dank aan de eigenaren en bewoners. Zo wordt het erfgoed behouden.

De musea zijn open. Vrijwilligers en vaste medewerkers hebben hard gewerkt aan interessante programma's om mede 'hun museum' te promoten en in de schijnwerpers te zetten. Ze verdienen het echt om bezoekers te ontvangen en ze vertellen graag hun verhaal. Er zijn gratis interessante natuur-, wandel- en fietsroutes voorhanden.

Hieronder enkele verhalen waarbij het historisch erfgoed met het hedendaagse 'nut' wordt verbonden. Het Zeeuwsche Zoute van zoutzieder Christian Clerx is hier een prachtig voorbeeld van en ook het varend erfgoed.

Eilandelijke Musea en Tweede Wereldoorlog

De opening van Schouwen-Duiveland Bevrijd! was in klein comité in Dreischor bij Museumboerderij Goemanszorg. De burgemeester, wethouder en gedeputeerde van Zeeland waren daarbij aanwezig. De brochure van Schouwen-Duiveland Bevrijd! krijgt u gratis mee in de musea met de fietsroutes langs de oevers van de Ouwe Gouwe en de Kloosterroute. Op de foto bij de opening burgemeester Jack van der Hoek, Luitzen Bijlsma voorzitter VMSD, kenner en ooggetuige Wim de Vrieze en gedeputeerde Anita Pijpelink. Met passe-partout krijgt u korting in de musea. **Vier 75 jaar vrijheid!**

In het bevrijdingsmuseum in Nieuwdorp is inmiddels de ruimte bekend waar het verhaal van Schouwen-Duiveland een plek krijgt. Voorwerpen uit dit museum staan nu in enkele musea op het eiland. In de Nicolaaskerk in Brouwershaven heeft de Stichting Cultuur en Erfgoed een interessant Brouws oorlogsverhaal neergezet, waarbij delen van een neergestorte Spitfire bij binnenkomst te zien zijn.

Het Stadhuismuseum heeft de expo Intermezzo over hoe het beleid van de bezetter het culturele leven op Schouwen-Duiveland tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft beïnvloed. De tentoonstelling schetst een beeld aan de hand van zes thema's, film, pers, muziek, letteren, theater en beeldende kunst.

Tips

Dhr G. J. Kouwen heeft het boek het Joods leven op Schouwen-Duiveland in de 19e eeuw geschreven. Het is verkrijgbaar bij Boekhandel de Vries in Zierikzee, het kan ook thuisbezorgd worden.

Vanaf het einde van de achttiende eeuw hield een kleine groep joden synagogediensten in een privé-woning aan de Oude Haven te Zierikzee. In het begin van de negentiende eeuw ontstond er een joodse gemeente en in 1825 vond de inwijding plaats van de synagoge aan de Meelstraat. Dit gebouw werd in 1888 opgeknapt en heeft daarna tot 1920 als synagoge dienst gedaan. Tegenwoordig is het een woonhuis met een windvaan op het dak in de vorm van een leeuw die een davidster vasthoudt. Dit houdt de herinnering aan de synagoge vast. Bron: Joods cultureel kwartier

The Coureages heart

Op netflix is deze intrigerende televisiefilm te zien. Het verhaal gaat over Irena Sendler, een maatschappelijk werkster die deel uitmaakte van de Poolse ondergrondse tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze werd gearresteerd door de nazi's voor het redden van het leven van bijna 2500 joodse kinderen uit het getto van Warschau. Ze werd de vrouwelijke 'Schindler' genoemd. Ze kon het navertellen, ze werd 98 jaar.

Pest, Corona

Louis van de Ven, hier met pestmasker, was in zijn werkzame leven arts. Daarbij heeft hij grote belangstelling voor de middeleeuwer en hoe die leefde. Louis heeft op verzoek een bijdrage geleverd over pestepidemieën waar pokken, mazelen, tyfus en influenza onder vallen. De vergelijking met Corona zal u niet ontgaan. Daarbij heeft hij kortgeleden een boek uitgebracht met de titel 'Vrouwengeneeskunst in de middeleeuwen'. Zonder de moderne

hulpmiddelen van nu werden geweldige resultaten behaald. In het najaar wil Louis in een lezing vertellen hoe de vrouw de middeleeuwen overleefde. De bibliotheek is ingeschakeld om dit mogelijk te maken. Louis is actief als re-enactor bij evenementen waar hij zich verplaatst in een middeleeuwse chirurgijn. Een boeiende act waar hij wat af doktert met zijn patiënten. Tijdens de evenementen kan hij op middeleeuwse wijze kleine ingrepen doen en aderlatingen als 21ste eeuwse arts. Samen met zijn vrouw Cora zijn zij verbonden aan de Stichting KSSF, [klik hier](#). De muziekgroep is gelieerd aan re-enactment groep CAMPVERE. Slag ende Stoot speelt zonder tegenbericht op Monumentendag 12 september in Zierikzee. [Klik hier voor het verhaal van 'chirurgijn' Louis](#).

Zeeuwsche Zoute, het witte goud

Darinck Delven, schilderij uit 1540 waarin de verschillende stadia van de moertering te zien zijn.

Al in de Romeinse tijd werd zout uit de zee gewonnen. In gebieden waar het veen doordrenkt is met zeewater en daardoor rijk aan natrium, kan zout gewonnen worden. De naam voor een dergelijke laag zout veen die zich onder zeelei of zand bevindt is darinck. De darinck werd uitgegraven en verbrand in een speciale oven. Aan de overgebleven zoute as werd water toegevoegd en het geheel

uitgekookt. Het zout blijft over. Dit proces heet selnering. Zierikzee had in de middeleeuwen vele zoutketen en een rijke handel in zout. Het pand De Zoutkeet in de Poststraat herinnert aan dit oude ambacht. In 2019 lanceert ondernemer Christian Clerx afkomstig van Schouwen-Duiveland zijn Zeeuwsche Zoute in het Rijksmuseum. Hoe is het hem en zijn medewerkers in Bruinisse sindsdien vergaan.

Een interessant spannend avontuur kun je wel zeggen. In de loods met apparatuur om zout te maken staat een trotse moderne zoutzieder, die vol enthousiasme het proces van het zout maken laat zien. De experimentele beginfase is voorbij en de volgende fase, is in voorbereiding. Grote bakken Oosterschelde water worden gezuiverd met ultrafijne filters om eventuele onzuiverheden en microplastics te verwijderen. Vervolgens wordt het water in een gesloten omgeving in zoutpannen ingedampd. De kalk die boven komt drijven in deze bakken wordt er handmatig afgeschept en terug aan de Oosterschelde gegeven. Als het uit de ovens komt is het een schilferachtig kristallen wit product.

Ter vergelijking met een snufje jozo heeft dit zout een heerlijk zachte kruidige smaak. Het zoutzieden kost veel energie (gas), er is al geïnvesteerd in warmte wisselaars. Verder is alle stroom van de Zeeuwse wind, dus groen. Het streven is om het nog duurzamer te maken en het geheel uit te breiden. De marketing doet zijn werk en er komen steeds meer afnemers bij. Het is heerlijk voor de smaak en een leuke kadotip. Op de website kunt u het concept vinden en ook waar de producten te koop zijn. [Klik hier voor de Zeeuwse Zoute](#).

Open monumentendag 12 september

Het Erfgoed Platform is bezig met de organisatie van Open Monumentendag, rond de 50 Monumenten hebben ingeschreven. Het thema is leermonumenten waarbij het 'Platte van Schouwen' centraal staat. Er is een wandeling/fietsroute uitgezet over dit deel van het eiland met informatie over het Platte. Het volledig programma, de route en het boekje worden verspreid en zijn verkrijgbaar bij VVV kantoren, musea en deelnemende monumenten. Slag ende Stoot is gevraagd voor de muzikale klanken in Zierikzee. Als de vergunning er komt, dan gaat het door.

Monument Schenkeldijk

De Stichting Cultuur en Erfgoed Brouwershaven onthult op 12 september het monument van Rosalinde van Ingen Schenau aan de Schenkeldijk. Dit monument is ter nagedachtenis aan de gevallen Amerikaanse bemanningsleden van de neergestorte bommenwerper in de oorlog. Een speciale Amerikaanse gast is hierbij aanwezig. [klik hier voor meer informatie](#).

Blauwe Bolwerk

De opbouw van de oude stadsmuur gaat snel, de werkers zijn boven aangekomen. Daar is nog veel restauratie werk te doen. De mannen werken in de bouwvak door, het werk had eigenlijk al klaar moeten zijn. Er komt nog iets bijzonders in de muur, een 'wasbak', waarover later meer nieuws. Sommige nieuwe stenen vallen erg op, maar ze verweren in de loop van de tijd, dan zie je het verschil niet meer verzekeren de experts.

Zuidwellebrug

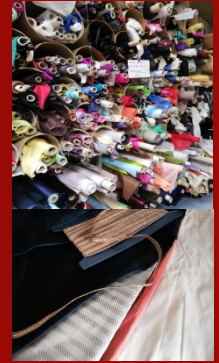
De ontmanteling van de Zuidwellebrug riep veel reacties op. Inmiddels is de opbouw begonnen en ook hier wordt oud met nieuw materiaal vermengd. Het metselwerk vordert snel en de mallen verdwijnen dan ook weer. Lisette heeft nog een interview met de opzichter te goed.

Making of Christobal de Mondragon

Vorig jaar zou een nieuw kostuum voor Christobal de Mondragon gemaakt zijn, dit kon toen door omstandigheden niet doorgaan. De plannen bleven en inmiddels heeft meesterkostuummaker Joke Rozenbeek de stoffen in huis en gaat ze beginnen. Voorafgaand aan een studie over de materialen, kleuren en het patroon wordt het kostuum langzamerhand uitgewerkt. Het kostuum voor Guillemette du

Chatelet, de tweede vrouw van Mondragon is er al, zodat we straks een echtpaar kunnen laten zien.

In het Stadhuismuseum is een tentoonstelling over Mondragon, waarbij onder andere zijn kuras en een schilderij met kleinzoon te zien zijn. Voor wie nog meer wil lezen en weten is het boek van Dhr. Raymond Fagel over deze Spaanse krijgsheer te koop in het museum en bij boekhandel de Vries in Zierikzee. De opening van Hotel Mondragon in Zierikzee en het zwaard op de Noorhavenpoort houden de geschiedenis 'levend'. Straks kunt u het echtpaar zien wandelen aan de kaai ..... zonder wapengekletter.

Welkom Vrienden

We maken regelmatig 'gebruik' van Vrienden, vrijwilligers en ook van hun talenten. Daarvoor hartelijk dank! We heten Nieuwe Vrienden van harte welkom. Omdat de Stichting een culturele ANBI is, is uw gift altijd aftrekbaar voor de belasting. De belastingdienst vermenigvuldigt uw gift met 1.25 %.

Informatieborden Erfgoed

In Nederland waren jarenlang duurzame houten borden met informatieve historische informatie van de ANWB te vinden. Deze werden lange tijd keurig onderhouden. Dat is niet meer. Ze verpieteren en worden niet weggehaald. Soms worden ze door kunststofborden vervangen. Deze zijn minder sierlijk aan een historisch monument. Regelmatig zien wij dat borden onleesbaar zijn en het zicht verstoren. Het zou mooi als de oude borden weggehaald zouden worden en er iets duurzaam in eenzelfde monumentale stijl voor terugkomt. We melden lelijke en onleesbare borden nu bij de servicelijn van de gemeente.

Succes 1909, nautisch varend erfgoed

Een juweeltje gespot in de haven van Zierikzee en wel de stoomsleeperboot Succes uit 1909. Binnenkijken leverde mooie foto's op en een filmpje van een draaiende motor. Je ruikt de mechanica. De stoomsleeperboot Succes is met zijn rijke verleden en beschietingen in de 2e wereldoorlog een bijzondere stoomsleeperboot in Nederland. [Klik hier voor het verhaal.](#)

Meezeilen met varend erfgoed

In de haven van Zierikzee liggen de klippers de Morgenster en de Scaldis, twee prachtige historische zeilschepen. Ook zij hebben last van Corona, inmiddels mogen ze weer uitvaren met groepen en u kunt een tocht met familie en vrienden maken op de prachtige Oosterschelde.

De Morgenster is tevens een Bed & Broodje.
Klik hier voor de [Morgenster](#) en de [Scaldis](#).

In de Museumhaven vaart het peilbootje rond van de Stads- en Commerciewerf, met tochtjes in de haven tot aan de kering in het Havenkanaal. Kinderen kunnen in het museum allerlei scheepsvaardigheden beoefenen en een diploma halen.

Tips

Bewaerschole

De Bewaerschole is een tentoonstellingsruimte voor experimentele en actuele kunst in Burgh-Haamstede, Schouwen-Duiveland en is gevestigd in een karakteristiek historisch gebouw uit 1874. Het tentoonstellings-programma 'Veranderende Grenzen: meanderen tussen Orde en Chaos' is te zien in de Bewaerschole. De tentoonstelling 'Storage for Distorted Matter' van Loek Grootjans is te bezoeken t/m 9 augustus klik hier <https://www.bewaerschole.nl/over-bewaerschole>. Zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur geopend. Een wandeling bij Slot Haamstede is mooi te combineren.

Theater groep Zierik

In de schoolvakantie in augustus staan er workshops voor kinderen op de agenda bij theatergroep Zierikzee . Het is voor kinderen tussen 8 en 12 jaar, ze maken kennis met alles wat met theater te maken heeft. Klik hier voor informatie en aanmelding Vol = vol <https://www.theatergroepzierik.nl/actueel/kinderworkshop>

We wensen u nog een fijne zomer, wees veilig en wijs.

Met Vriendelijke Zomergroet, [Luitzen Bijlsma](#), [Peter Bracke](#), Jozé van de Sande, [Lisette van de Velde](#) en [Baukje Bijlsma](#)